СТРАТЕГИСКИ ПЛАН НА ЕСЕ

2017 - 2020

Здружение за еманципација, солидарност и еднаквост на жените - ЕСЕ

СОДРЖИНА

ЗА НАС

ПРОБЛЕМИ СО КОИ СЕ СООЧУВААТ ГРАЃАНИТЕ

СТРАТЕГИСКИ ПРИОРИТЕТИ И ЦЕЛИ

КАКО ЌЕ НАПРАВИМЕ ПРОМЕНА И КАКО ГО ДЕФИНИРАМЕ УСПЕХОТ

ЗА НАС

МИСИЈА

Здружението ЕСЕ е граѓанска организација која работи на подобрување на имплементацијата на социјалните и економски права на ранливите групи на граѓани, преку нивно зајакнување, мобилизирање и вклучување во планирањето, спроведувањето и оценувањето на јавните политики и услуги во Р. Македонија.

ВИЗИЈА

Движечката сила на Здружението за еманципација, солидарност и еднаквост на жените - ЕСЕ е неговата посветеност на решавање проблеми. Преку нашата работа на промоција и унапредување на човековите права, ние всушност ја подобруваме социјалната и економската правда, имајќи предвид дека човековите права претставуваат исклучително корисна збирка на стандарди што треба да ги уживаат сите луѓе. Посебен фокус на нашата работа се промоцијата и унапредувањето на здравствените права и правата на жените. Оттука, нашите две главни цели се однесуваат на: решавање на итните потреби на граѓаните, посебно на потребите на ранливите групи граѓани; и извршување влијание врз јавните политики за постигнување одржливи и долгорочни промени. Нашата работа вклучува многу повеќе од документирање, поднесување извештаи и јавна осуда на неправдите во општеството. Ние обезбедуваме правна и параправна помош, со што им овозможуваме на граѓаните да ги остваруваат своите права и да ги променат своите животни услови. Освен тоа, ние се застапуваме за промени на законодавството и на политиките кои влијаат врз остварувањето на здравствените права и правата на жените. Нашето застапување се одвива на национално и на меѓународно ниво. Конкретно, ние изготвуваме и поднесуваме „извештаи од сенка“ и други документи до надлежните меѓународни тела за степенот на спроведување на меѓународните договори за човекови права.

ПРОБЛЕМИ СО КОИ СЕ СООЧУВААТ ГРАЃАНИТЕ

Внимателно ги анализиравме сите релевантни меѓународни, национални и наши сопствени извори на податоци за проблемите со кои работиме за да го обликуваме Стратегискиот план на ЕСЕ за 2017-2020. При обликувањето на планот се консултиравме и го вклучивме мислењето на нашите партнери, соработници, донатори, членови на Извршниот одбор и вработените во ЕСЕ. Анализираните податоци, дополнети со информациите добиени од членовите на ЕСЕ, партнерите, донаторите и соработниците, не информираа за проблемите со кои се соочуваат најранливите и маргинализираните групи на граѓани во поглед на имплементацијата и уживањето на економските и социјалните права. Исто така, ни укажаа и на најитните прашања кои треба да се адресираат во наредните три години, и тоа: отсуство на граѓаснко учество во процесите на планирање, спроведување и евалуација на законската регулатива, буџетите и услугите; нееднаков пристап до правдата и ниско ниво на фискална транспарентност.

ОТСУСТВО НА ГРАЃАНСКО УЧЕСТВО ВО ПРОЦЕСИТЕ ЗА ПЛАНИРАЊЕ, СПРОВЕДУВАЊЕ И ЕВАЛУАЦИЈА НА ЗАКОНСКАТА РЕГУЛАТИВА, БУЏЕТИТЕ И УСЛУГИТЕ

Во континуитет, државата не успева да обезбеди граѓанско учество во процесите за планирање, спроведување и следење на политиките и буџетите за остварување на социјалните и економските права. Имено, не постои легитимен, неселективен и постојан процес за вклучување на граѓаните во работата на централните и локалните власти. Притоа, осумнаесет години по ратификацијата на Европската повелба за локална самоуправа и единаесет години по воспоставувањето независни и автономни единици на локална самоуправа, граѓаните на Република Македонија и понатаму се третираат само како избирачко тело, но не и како активни придонесувачи вклучени во процесите за буџетирање и креирање политики, односно во донесувањето одлуки кои се спроведуваат на национално и на локално ниво, иако постојат законски можности за нивно вклучување. Граѓаните не се доволно запознаени со составот, организацијата и работата на извршната и на законодавната власт, како и со јавната администрација. Тие не се запознаени со процесите за креирање национални политики и буџети и со механизмите за надзор, и не знаат дека имаат право да учествуваат во овие процеси. Како резултат на тоа, граѓаните не се вклучени во процесите за донесување одлуки што се релевантни за нив, ниту пак се вклучени во процесите за следење на нивното спроведување. Дел од причините зад ваквата ситуација се однесуваат на нивната недоверба во јавните институции на национално и на локално ниво. Покрај тоа, бројот на граѓански организации кои работат на методологии за барање отчетност од владата е недоволен, а тоа посебно се однесува на граѓански организации кои работат на локално ниво. Дополнително, властите се нетранспарентни во процесите за

планирање и спроведување на релевантните политики и буџети. Тие немаат механизми за надзор и контрола на спроведувањето на различни политики што се финансираат преку државниот буџет. Поради погоре елаборираната ситуација, граѓаните не бараат отчетност од владата.

Како резултат на таквата ситуација, државниот буџет што се распределува за остварување на социјалните и економските права е непрогресивен, неразвоен, не ги задоволува принципите за недискриминација и еднаков пристап до услуги за различни групи граѓани, и во голема мера зависи од странска помош. Распределбата на буџетски средства за различни сектори не се прави преку процес што се води според приоритети, туку се базира на претходно развиени формули за пресметки. Оттука, политиките кои се однесуваат на остварување на овие права не се темелат на приоритетите и на потребите, и не обезбедуваат соодветни решенија за потребите на граѓаните. Отсуството на механизми за надзор и контрола води кон ситуација во која усвоените политики и буџети не стигнуваат до граѓаните онака како што се предвидени. Ваквата практика има посебно негативно влијание врз остварувањето на социјалните и економските права кај ранливите групи од населението, вклучувајќи ги и ромското население, жените, мајките и децата, и други групи. Поради отсуство на барање отчетност од страна на граѓаните, во последните години владата продолжи со ваквите негативни практики.

Во последните осум години, преку својата работа на социјална отчетност и правно зајакнување ЕСЕ собра голем број докази за тоа како претходно елаборираната ситуација во земјата директно влијаела на остварувањето на социјалните и економските права, со акцент на правото на здравје, правото на социјална заштита и правото на вработување.

Преку нашата работа во полето на правото на здравје забележавме дека Министерството за здравство континуирано потфрла во однос на соодветно спроведување на политиките за подобрување на здравствениот статус на Ромите, подобрување на репродуктивното здравје на жените, и подобрување на здравјето на мајките и децата (вклучувајќи ги и Националниот акционен план за здравјето на Ромите и националните програми за превентивна здравствена заштита, односно Програмата за активна здравствена заштита на мајките и децата, Програмата за систематски прегледи на ученици и студенти и Програмата за рано откривање на малигни болести - скрининг за рак на грлото на матката и рак на дојката). Ова се должи на неуспехот да се распределат доволно ресурси, па дури и на потфрлањето во трошењето на средствата за спроведување на овие политики. Таквиот неуспех најдобро се огледа во фактот дека буџетот за превентивна здравствена заштита претставува незначителен дел од државниот буџет, но и од буџетот на Министерството за здравство. Имено, во периодот 2011-2015 година, годишниот буџет за превентивна здравствена заштита во просек изнесуваше само 0,003% од државниот буџет и само

10,6% од буџетот на Министерството за здравство. Неуспехот на Министерството за здравство да го искористи распределениот буџет може да се види во фактот дека во периодот 2011-2015 година, на годишно ниво и во просек, 26% од финансиските средства распределени за Програмата за здравствена заштита на мајките и децата останувааа непотрошени.

Освен тоа, здравствениот сектор одговорен за спроведување на овие политики се соочува со недоволно човечки и технички капацитети, што најдобро се огледа во недоволниот број гинеколози во примарната здравствена заштита, недоволниот број патронажни сестри, недоволниот број педијатри во примарната здравствена заштита и недоволниот број тимови за превентивна здравствена заштита на децата. Дополнително, Министерството за здравство нема никакви механизми за следење на спроведувањето на овие програми и се потпира само на извештаите што ги поднесуваат институциите одговорни за нивното спроведување.

Ваквата ситуација доведува до несоодветен опфат на ранливите групи со овие политики. Тоа го потврдуваат и наодите од работата на ЕСЕ што се елаборирани подолу. Во последната деценија, Националниот акционен план за здравјето на Ромите не се спроведуваше во целост. Активностите од овој план и соодветните буџетски средства наменети за подобрување на здравјето на мајките и децата од ромското население коишто Министерството за здравство ги усвои во 2011 година постојано се намалуваа и беа целосно отстранети од Програмата за здравствена заштита на мајките и децата во 2015 година. Како резултат на тоа, Ромите не се доволно покриени со превентивни здравствени услуги за унапредување на здравјето на мајките и децата, вклучително и со активности за здравствено образование, посети од патронажни сестри и од ромски здравствени медијатори. Освен недоволната покриеност со здравствени услуги, Ромите се соочуваат и со други бариери во пристапот до здравствена заштита кои се многу поголеми од бариерите со кои се соочува останатото население, вклучително и дискриминација во здравствените установи, финансиски бариери и повреда на правата на пациентите. Освен тоа, поради нивниот статус како една од најмаргинализираните и најранливите групи во општеството, учеството на Ромите во процесите за донесување одлуки е на многу пониско ниво за разлика од останатото население. Во партнерство со ромски граѓански организации, ЕСЕ работеше на зајакнување на ромските заедници за тие да можат активно да бараат целосна реализација на нивното право на здравје за конкретни прашања, вклучително и за репродуктивното здравје на жените, здравјето на мајките и децата, и правата на пациентите. Сепак, потребно е проширување на опфатот на ваквата работа. Во последните пет години, Програмата за рано откривање на малигни болести – скрининг за рак на грлото на матката не беше доволно финансирана и не се планираше според потребите, што резултираше со покриеност од само 20% меѓу жените од оваа целна група со активностите од програмата во 2016 година.

Несоодветното планирање и спроведување на политиките за превентивна здравствена заштита негативно влијае врз здравствените исходи, посебно меѓу ранливото население. Имено, во Македонија стапката на смртност од рак на грлото на матката не се намалила во последната деценија и покрај постоењето на Програмата за рано откривање на малигни болести. Ситуацијата е уште полоша во однос на здравствените исходи кај мајките и децата. Тоа станува јасно преку зголемената стапка на доенечка смртност во периодот по 2011 година кога стапката изнесуваше 7,6%,[1] а во 2016 година се искачи на 11,9%, што е повеќе од два пати повисока стапка споредено со стапката на доенечка смртност во државите-членки на ЕУ. Ситуацијата е уште посериозна меѓу ромското население, каде во 2013 година стапката на доенечка смртност меѓу ова население изнесуваше 17,37%. И покрај трендот на значително зголемување на доенечката смртност во последните пет години, владата не преземала никакви значителни заложби за да ги утврди основните причини за ваквата ситуација и не преземала системски мерки за подобрување на состојбата. Треба да се забележи дека стапката на доенечка смртност е важен показател за здравјето на целото население и ги одразува структурните фактори што влијаат врз здравјето на целото население.

Во однос на правото на социјална заштита, ЕСЕ ги елаборираше пречките за остварување на правото на социјална заштита за лица и семејства кои обезбедуваат домашна нега за сериозно болни членови на семејството кои не можат да се грижат за себе. Ова прашање е тесно поврзано со обете сфери на заштита: социјална и здравствена заштита. И во оваа област постојат негативни практики, вклучително и невклучување на граѓаните во процесите за донесување одлуки, како и во владините процеси за планирање на политики и буџети кои, пак, не се базираат на потребите и приоритетите. Тоа се гледа во недоволните капацитети на јавните здравствени и социјални институции за сместување и грижа за овие лица, што претставува проблем кој се провлекува со децении. Имено, јавните институции располагаат со околу 390 кревети за сместување на овие лица, додека во приватниот сектор има околу 550 кревети и нивната бројка постојано се зголемува. Голем дел од населението не може финансиски да си дозволи сместување во вакви институции, поради што сиромашните и најранливите лица мораат да се грижат за овие лица во нивните домови. Освен тоа, државата не обезбедува услуги кои се однесуваат на помош во грижата за болните лица во нивните домови. Другите проблеми се однесуваат на износот на социјална помош што државата го доделува за грижа за овие лица. Месечниот износ на социјалната помош е прилично низок (околу 4.000 денари) и е доволен само за покривање на трошоците за набавка на основните медицински материјали и лекови за лицата на кои им треба нега, но не ги покрива трошоците поврзани со дадената нега. Податоците што ги собра ЕСЕ покажуваат дека главните даватели на нега најчесто се жените во домаќинствата и тие во просек поминуваат 25% од нивното време во давање нега. Давањето нега сериозно ја попречува нивната можност за платена работа

[1] Стапката на доенечка смртност се пресметува како број на смртни случаи на 1.000 живородени деца.

и влијае врз други аспекти од нивниот живот, вклучително и врз социјалниот живот, користењето медиуми, итн. Владата не располага со релевантни податоци за обемот и товарот на неплатената работа за давање нега врз семејствата и врз примарните даватели на ваква нега. Оттука може да се заклучи дека државата не планира политики за унапредување на родовата еднаквост и нема воспоставено механизми за родово буџетирање.

Во однос на правото на вработување, ситуацијата е иста како и во другите јавни сектори. Културата за учество во процесите за креирање политики е многу ниска или воопшто не постои, а поради недоволните знаења и вештини локалните заедници, а посебно жените, не се во можност да ја исполнат својата улога и да го кренат гласот како граѓани. Граѓаните се соочуваат со целосна незаинтересираност и пасивност од страна на локалните и националните институции. Невработеноста претставува една од најголемите грижи на ниво на локални заедници, но и на ниво на државата. Неможноста за остварување на едно од основните човекови права, односно правото на работа, доведе до влошување на животниот стандард и, следствено на тоа, до неможност за остварување на другите основни човекови права. Јавните политики за вработување не ја отсликуваат родовата перспектива, што се должи на отсуството на донесување родово-осетливи политики. Главните карактеристики на јавниот систем за вработување во Република Македонија вклучуваат прекршувања на правото на вработување, нееднаквост меѓу мажите и жените во однос на пристап до пазарот на трудот, недостиг на родово-осетливи политики, недостиг на политики кои ги одразуваат реалните проблеми на граѓаните во Република Македонија, неефикасно искористување на буџетските средства и неефикасно планирање на политиките и мерките за вработување.

Јавните институции кои се одговорни за планирање и спроведување на политиките и мерките за вработување во Република Македонија се карактеризираат со високо ниво на затвореност и нетранспарентно работење. Поради нетранспарентноста на јавните институции и на процесите за планирање и спроведување на политиките и мерките за вработување, тековните политики и мерки за вработување не ги одразуваат реалните проблеми и интереси на граѓаните, посебно потребите и интересите на жените. Дополнително, не постои култура на активно граѓанство (што значи граѓаните да бидат активни и да учествуваат во процесите за донесување одлуки, од почетокот до крајот), што пак е резултат на нефункционалноста на механизмите за граѓанско учество во процесите за донесување одлуки и отсуството на практики за мобилизирање и зајакнување на поголем број граѓани кои понатаму самостојно би се вклучиле во јавните процеси.

Прелиминарните резултати од анализата на податоците добиени од Агенцијата за вработување на Република Македонија (АВРМ) преку инструментот за слободен пристап до информации од јавен карактер го покажуваат следново: АВРМ и другите

јавни институции кои учествуваат во спроведување на политиките и афирмативните мерки за вработување немаат детални записи за обемот на мерките и за начинот на кој се трошат буџетските средства; мерките за вработување зависат од странски донатори и кредитори (УНДП, ЕУ и Светска банка); УНДП ги донесува повеќето одлуки за начинот на кој се спроведуваат афирмативните мерки, додека домашните институции имаат улога на посредник; при спроведувањето на афирмативни мерки за вработување АВРМ главно ги пренасочува средствата од државниот буџет во буџетот на УНДП; не постојат записи за начинот на кој финансиските средства потоа се трошат и овие податоци не се јавно достапни, итн.

НЕЕДНАКОВ ПРИСТАП ДО ПРАВДА

Неуспехот на државата да овозможи прогресивно остварување на социјалните и економските права е тесно поврзан со неуспехот да промовира и да воспостави ефективен пристап до правда за маргинализираните и ранливите групи во нашето општество. Кога позицијата на најранливите групи во општеството останува непроменета и кога тие сѐ уште се соочуваат со значителни бариери во пристапот до правосудниот систем, не може да се зборува за ефективно остварување на социјалните и економските права.

На глобално ниво, податоците покажуваат дека 4 милијарди луѓе во светот живеат надвор од заштитата што ја овозможува правото, главно бидејќи се сиромашни или маргинализирани.[2] Постојат голем број недостатоци што треба да се исправат, и на страната на понудата (обезбедувачи на услуги) и на страната на побарувачката (корисници на услугите). Некои од овие недостатоци се добро познати и вклучуваат: географија, социјални односи во местото, трошоци, недоволна испорака на услуги и дигитален јаз.

Нашата држава не е исклучок. Република Македонија се класифицира како држава со високо средни приходи. Според податоците на Државниот завод за статистика (од Анкетата за приходи и животни услови), во 2015 година стапката на сиромаштија била 21,5%. Ограничениот пристап до правда за сиромашните, Ромите и другите маргинализирани групи наметна воспоставување различни неформални модалитети за обезбедување правна помош. Во моментов постојат три модалитети за обезбедување бесплатна правна помош и услуги во Македонија кои ги спроведуваат граѓански организации (претходна правна помош, параправници базирани во заедницата, и адвокатско застапување за маргинализираните). Едно неодамнешно национално истражување во Македонија ги истражуваше искуствата на испитаниците

[2] Статистички податоци цитирани на настанот „Искористување на целите за одржлив развој за инклузивен раст: овозможување пристап до правда за сите", организиран од Организацијата за економски развој и соработка и Фондациите Отворено општество, во септември 2016 год.

во однос на правните проблеми со кои тие се соочиле во последните три години (Србијанко и други, 2013 год.). Студијата ја разгледува природата на ваквите проблеми, што испитаниците се обиделе да направат за да ги решат, и кои се резултатите од преземените дејства. Притоа, резултатите од анкетното истражување откриваат дека речиси половина (49%) од испитаниците се соочиле со најмалку еден правен проблем во последните три години и дека повеќето од оние кои пријавиле проблеми се соочиле со повеќе од еден проблем во наведениот период. Две третини од оние кои пријавиле проблеми изјавиле дека преземале чекори за нивно решавање. Една третина од нив побарале правен совет за решавање на проблемот. Две третини од испитаниците кои побарале совет морале да платат за него. Понатаму, една петина од оние кои имале проблем не направиле ништо во врска со него бидејќи немале пари за тоа. Веројатноста дека ќе преземат нешто во врска со нивните проблеми е најмала кај сиромашните, младите, невработените и кај Албанците. Повеќе од половина од оние кои не преземале никакво дејство за решавање на проблемот како причина за тоа навеле недоверба дека е достапна помош. Помалку од 10% од оние кои се соочиле со проблеми биле вклучени во некаква судска постапка поврзана со проблемот.

Последните развојни моменти на меѓународно ниво ја нагласуваат врската меѓу пристапот до правда, остварувањето на човековите права и развојот. Имено, Целите за одржлив развој на ОН донесени во 2016 година воведоа посебна развојна цел бр.16: мир, правда и силни институции, и поврзаната цел бр.16.3: промоција на владеењето на правото на национално и на меѓународно ниво и обезбедување еднаков пристап до правда за сите.

Препознавајќи ја важноста на промоцијата на пристапот до правда, во последните години ЕСЕ презема конкретни заложби за зголемување на пристапот до правда за различни ранливи групи. Ваквите заложби овозможија собирање доволно податоци кои послужија како основа за планирање на активностите и очекуваните резултати во рамки на приоритетот: „Обезбедување еднаков пристап до правда во областа на социјални и економски права". Имено, во изминатиот период ЕСЕ го промовираше концептот за параправна помош и поддршка за ранливите групи, направи иницијални заложби за промоција на целта бр.16.3. во земјата, и презема конкретни акции за подобрување на нивото на правна заштита за жени и деца кои се жртви на насилство, и покрена судски постапки за случаи поврзани со насилство врз жените.

Поради дискриминацијата и маргинализираната позиција на Ромите при остварување на правото на здравје воспоставени се програми за параправна помош и поддршка и истите ги спроведуваат локални ромски организации. Имено, Ромите се соочуваат со дискриминација и несоодветен третман во здравствените установи, прекршувања на нивните права како пациенти, како и недоволно здравствени услуги. Поради нивната неповолна социо-економска положба, Ромите имаат поограничен пристап до здравствена заштита. Оттука, преку приодот за правно зајакнување ЕСЕ поддржа

воспоставување програми за параправна помош и поддршка во три ромски организации кои работат со нивните заедници на локално ниво. Програмите за параправна помош примарно обезбедуваат поддршка за остварување на правата од здравствена заштита, здравствено осигурување и заштита на правата на пациентите, но со оглед на влијанието на други детерминанти врз пристапот до здравствени услуги многу брзо потоа тие го проширија опсегот на нивната работа преку обезбедување помош и поддршка и во областите на социјална заштита, образование, работнички права, недискриминација, итн. На пример, дел од проблемите коишто параправниците ги решаваа во областа на здравството вклучуваат: немање здравствено осигурување, несоодветен третман од страна на здравствени работници, незаконска наплата за здравствени услуги, недостиг на ортопедски помагала, нерефундирање на трошоците за здравствени услуги, плаќање партиципација за здравствени услуги, прекршувања на правата на пациентите, ограничен пристап до лекови од позитивната листа, итн. Главните проблеми со кои се соочуваат Ромите во областа на социјалната заштита се поврзани со укинување на правото на социјална помош, како што е правото на парична социјална помош, постојана парична помош и правото на помош за туѓа нега. На годишно ниво, параправниците обезбедиле помош и поддршка за повеќе од 700 членови на заедницата за надминување на горенаведените проблеми. Воспоставувањето на овој концепт беше оправдано со фактот дека, со поддршка од нашата организација, други граѓански организации ја применуваат истата методологија во нивната работа со други ранливи групи, како што се текстилните работнички, сексуалните работници/чки, итн.

Во однос на Целите за одржлив развој на ОН, поточно целта бр.16.3: промоција на владеењето на правото на национално и на меѓународно ниво и обезбедување еднаков пристап до правда на сите, ЕСЕ направи прелиминарна оценка на ситуацијата во однос на спроведувањето на оваа развојна цел во нашата земја и ги идентификуваше следниве проблеми: недоволно информации и знаења за оваа развојна цел меѓу јавните институции, граѓанските организации и правосудниот систем; не постојат и не се планирани системски реформи или механизми за следење на спроведувањето на оваа развојна цел; недостиг на официјални податоци за пристапот до правда за различни ранливи категории граѓани; Државниот завод за статистика не собира доволно податоци за спроведувањето на целите за одржлив развој. Оттука, потребна е мобилизација на сите релевантни засегнати страни и развивање план за вградување на оваа развојна цел во нашиот систем.

Во однос на правната заштита за жени кои се жртви на насилство, ЕСЕ собра солидни информации преку проектот за правна заштита на жените, финансиран од УСАИД. Во рамки на оваа иницијатива, ЕСЕ направи мониторинг на судски постапки кои се однесуваат на насилство врз жените,[3] подготви сеопфатна анализа на правната рамка

[3] Наоди од мониторингот на судски постапки поврзани со насилство врз жените, 2017 год., Здружение ЕСЕ

и институционалната реакција на насилството врз жените,[4] и обезбеди бесплатна правна помош и психолошко советување. Мониторингот на судски постапки опфати 780 рочишта, од кои 744 се однесуваа на семејно насилство и 36 се однесуваа на трговија со луѓе. 74,7% или 556 од вкупно 744 рочишта во случаи за семејно насилство се одржаа во рамки на кривична постапка, додека 25,3% или 188 рочишта се одржаа во рамки на граѓанска постапка за изрекување мерки за привремена заштита. Главните наоди од следењето на судските постапки ги нагласуваат недостатоците во системот за судска заштита во случаи кои се однесуваат на насилство врз жените: недоволна правна заштита на жените кои се жртви на насилство; отсуство на осетливост и образование меѓу судиите за природата на насилството врз жените; недостиг на државни средства за обесштетување на жртвите на насилство; непостоење посебен регистар за случаи на семејно насилство во судовите; одложување на судските постапки; ниско ниво на поведување граѓански постапки за заштита од семејно насилство и попустлива казнена политика за сторителите. На пример, судовите донеле седум пресуди за кривичното дело „тешка телесна повреда",од кои во пет случаи на сторителите им била изречена условна казна, во еден случај била изречена ослободителна пресуда, и само на еден сторител му е изречена казна затвор. Мониторингот на судските постапки утврди друг проблем кој се однесува на ревиктимизација на жените кои биле жртви на семејно насилство. Во таа насока, податоците од извештајот од мониторингот на судски постапки покажуваат голем број различни аспекти што придонесуваат кон ревиктимизација на жените, на пример: од жртвите се бара да ја повторат изјавата на главните судски рочишта, наместо да се прочита изјавата што ја дале во текот на истражната постапка; давање изјава во присуство на сторителот; или непреземање конкретни дејства за заштита на жртвите како сведоци, итн.

НИСКО НИВО НА ФИСКАЛНА ТРАНСПАРЕНТНОСТ

Во однос на фискалната транспарентност, јавните институции во Република Македонија редовно добиваат несоодветни оценки од граѓанскиот сектор и релевантните меѓународни организации и институции. Имено, Извештајот за фискалната транспарентност што го подготвува Стејт Департментот на САД, Извештајот за напредокот на Република Македонија што го подготвува Европската комисија, Индексот за отворен буџет на Меѓународното партнерство за буџети, и многу други релевантни извори, ја потврдуваат ваквата оценка.

[4] Анализа на правната рамка и институционалните постапки во случаи поврзани со насилство врз жените, 2017 год., Здружение ЕСЕ

Според делот за Македонија од Извештајот за фискалната транспарентност на Стејт Департментот, објавен од Амбасадата на САД,[5] земјата ги исполнува минималните барања за буџетска транспарентност. Буџетот на Република Македонија, вклучително и податоците за јавниот долг, се јавно достапни и јасно ги презентираат планирани трошоци, по категорија и по институција. Сепак, според завршните буџетски сметки, реализираните приходи и расходи во годината не соодветствуваат со она што било планирано во усвоениот буџет. Независниот Државен завод за ревизија редовно ги објавува наодите од своите ревизии, при што извештаите од ревизијата постојано упатуваат на недоследности во работата на јавните институции и даваат препораки за надминување на идентификуваните нерегуларности. Извештаите на Државниот завод за ревизија редовно се разгледуваат во Собранието на Република Македонија, но и покрај тоа не се преземаат никакви мерки за нивно спроведување. Од друга страна, независниот државен ревизор нема институционална моќ и овластувања за да покрене правна акција против јавните институции кои не работат во согласност со законот. Тоа, заедно со критиките за начинот на кој се спроведуваат јавните набавки, се клучните фактори кои ја ставаат Република Македонија во категоријата на земји кои ги исполнуваат минималните барања за фискална транспарентност.

Извештаите за напредокот што ги подготвува Европската комисија редовно вклучуваат негативни оценки и препораки за итно подобрување на буџетската транспарентност во земјата. На пример, Извештајот за напредокот во 2016 година наведува дека Македонија не ги исполнува барањата за буџетска транспарентност бидејќи „нема достапни јасни, концизни, навремени и прецизни буџетски и статистички информации“, и „не постои соодветен јавен и парламентарен надзор, што покренува загриженост за транспарентноста на буџетскиот процес“.[6]
Во Македонија не постојат ефикасни и ефективни механизми за следење на извршувањето на буџетот и за оценка на ефикасноста и ефективноста на владините политики. Дополнително, системот на јавни набавки и начинот на кој тие се спроведуваат мора да се зајакнат за да се обезбеди транспарентност, ефикасност и ефективност, и да се решат наводите за корупција и за прекршување на принципот за еднаков пристап до и еднаков третман на учесниците во јавните набавки.

Од 2011 година наваму ЕСЕ работи на овие прашања преку следење и оценување на реактивната и проактивната транспарентност на буџетскиот циклус во јавните институции (планирање, спроведување и известување), при што податоците јасно го покажуваат трендот во работењето на институциите и овозможуваат јасно и прецизно

---

[5] Амбасада на САД во Македонија, (2017 год.). *Македонија, Оценка на фискалната транспарентност во 2017 година* Последен пат пристапено на 17 декември 2017 год. Достапно на: https://mk.usembassy.gov/wp-content/uploads/sites/249/Macedonia-2017-Fiscal-Transparency-Report.pdf

[6] Европска комисија (9 ноември 2016 год.). Извештај за напредокот на Република Македонија за 2016 година. Брисел, Белгија.

идентификување на областите каде е потребно застапување за да се подобри фискалната транспарентност и отчетност на национално и на локално ниво.

Според наодите од извештајот за проактивна транспарентност на институциите опфатени со мониторингот на ЕСЕ во 2016 година[7] „сите институции покажуваат надолен тренд во однос на нивото на проактивна транспарентност споредено со претходната година“. Следењето и известувањето за нивото на проактивна транспарентност на институциите има за цел да поттикне учество на граѓаните и граѓанскиот сектор во работата на владата и на јавните институции, и преку тоа да се зголеми нивната транспарентност и отчетност. Нивото на проактивна транспарентност е индиректен показател за корупција во институциите. Поголема отвореност и подготвеност од страна на институциите да објавуваат податоци ќе ја зајакне довербата на граѓаните во нивната работа и тие ќе бидат охрабрени да учествуваат во процесите за креирање политики и донесување одлуки, со што ќе придонесат во изградбата на здраво и силно демократско општество. Сепак, институциите во Република Македонија покажуваат ниско ниво на свест за проактивна транспарентност. Наодите од мониторингот на ЕСЕ покажуваат дека во 2016 година институциите објавиле само 15% од вкупниот број документи кои беа предмет на мониторинг. Во исто време, веб-страниците на институциите не нудат доволно информации за нивното програмско и буџетско работење. Во однос на реактивната транспарентност, извештајот од мониторингот на ЕСЕ за 2016 година[8] покажува дека „институциите обезбедуваат повеќе информации по поднесени барања за пристап до информации од јавен карактер, наместо самоиницијативно да ги направат овие информации достапни за јавноста“. Институциите само делумно го почитуваат Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер и покажуваат делумна транспарентност во нивното работење.
Извештајот на ЕСЕ од мониторингот на јавните набавки во периодот 2011-2015 година покажува дека јавните набавки во јавниот здравствен систем се сива зона во Република Македонија. Дополнително, извештаите покажуваат дека институциите со најголем број постапки за јавни набавки и најголеми расходи за набавка на стоки, услуги и работи воедно се и најмалку отчетни. За 70% од постапките за јавни набавки, јавните здравствени институции не објавиле или објавиле само мал дел од клучните информации.

[7] Здружение за еманципација, солидарност и еднаквост на жените - ЕСЕ. (2017). Проактивна транспарентност 2016, Скопје, Република Македонија. Достапно на: http://www.esem.org.mk/pdf/Publikacii/2017/Proaktivna%20transparentnost%202016.pdf.
[8] Здружение за еманципација, солидарност и еднаквост на жените - ЕСЕ. (2017). Реактивна транспарентност 2016. Скопје, Република Македонија. Достапно на: http://www.esem.org.mk/pdf/Publikacii/2017/Reaktivna%20transparentnost%202016.pdf.

Фискалната транспарентност е на дното на списокот на владини приоритети. Дополнително, владата не покажува доволно волја и капацитет за спроведување и решавање на барањата и обврските за подобрување на нивото на транспарентност. Исто така, постојат голем број бариери што ги спречуваат граѓаните да ја следат работата на институциите. Граѓаните се соочуваат и со проблеми поврзани со остварувањето на нивното основно право за пристап до информации, недоволно знаење за нивното право на пристап до информации, и недоволно знаење за да ги разберат информациите кои јавните институции ги презентираат во нивните документите, недоверба во системот и во институциите, и недоволна волја за ангажирање во долгите бирократски процеси за пристап до јавни информации, што во крајна линија не го гарантира нивното основно право на пристап до јавни информации.

СТРАТЕГИСКИ ПРИОРИТЕТИ И ЦЕЛИ

СТРАТЕГИСКИ ПРИОРИТЕТИ И ЦЕЛИ

Во текот на периодот 2017-2020 ќе работиме на:

1) **Вклучување на граѓаните во процесите на планирање, спроведување и оценување на законската регулатива, буџети и услуги во областите на социјални и економски права**
2) **Обезбедување на еднаков пристапот до правда во областите на социјални и економски права**
3) **Унапредување на фискалната транспарентност на институциите од областа на социјални и економски права**

Овие три стратегиски приоритети ги одразуваат нашите верувања дека социјалните и економските права треба да бидат највисок приоритет на државата и дека нивното спроведување треба да се темели на интересите и потребите на граѓаните, според принципот за распределба на максимални расположливи ресурси, прогресивно остварување на правата и недискриминација.

СТРАТЕГИСКИ ПРИОРИТЕТ 1:
ВКЛУЧУВАЊЕ НА ГРАЃАНИТЕ ВО ПРОЦЕСИТЕ ЗА ПЛАНИРАЊЕ, СПРОВЕДУВАЊЕ И ЕВАЛУАЦИЈА НА ЗАКОНСКИТЕ РЕГУЛАТИВИ, БУЏЕТИТЕ И УСЛУГИТЕ

ЕСЕ ќе работи на зајакнување на капацитетите на локални и национални граѓански организации за спроведување на методологиите за социјална отчетност и правно зајакнување, вклучително и на ромските организации, организациите кои работат во областа на здравството, организациите кои работат на родова еднаквост и вработување и организациите кои работат со различни маргинализирани групи. Преку ваквата работа граѓанските организации ќе бидат во можност да ги зајакнуваат и мобилизираат заедниците со кои работат во насока на зајакнато учество на граѓанските организации и на граѓаните во барањето отчетност од владините институции. Исто така, преку оваа заложба ќе се зајакнат и нивните капацитети за учество во процесите за донесување одлуки и во процесите за мониторинг и евалуација на спроведувањето на релевантни политики и буџети, со фокус на правото на здравје, правото на вработување и правото на социјална заштита. Истовремено, ЕСЕ ќе работи на зајакнување на капацитетите на владата и на јавните институции во здравствениот сектор за тие да го зголемат граѓанското учество во процесите за донесување одлуки и следење на спроведувањето на релевантни политики и буџети.

Внимателно ќе собираме докази за спроведувањето на релевантните политики и буџети, како и за опфатот на директни корисници и влијанието што овие политики треба да го постигнат, вклучително и нивото на пристап до, статусот на и исходите за

корисниците. Конкретно, ќе собираме податоци поврзани со различни социјални и економски права, како што се здравјето на Ромите, репродуктивното здравје на жените и здравјето на мајките и децата, афирмативни мерки и политики за вработување со фокус на жените, неплатена работа за домашна нега и спроведување на политиките и буџетите релевантни за овие прашања.

Ќе бараме отчетност од одговорните институции и подобрување на здравствениот статус и здравствените исходи за ранливите групи од населението, статусот на вработување и статусот на семејствата и поединците кои обезбедуваат домашна нега, а посебно подобрен пристап до социјална и здравствена заштита.

СТРАТЕГИСКИ ПРИОРИТЕТ 2:
ОБЕЗБЕДУВАЊЕ ЕДНАКОВ ПРИСТАП ДО ПРАВДА ВО ОБЛАСТА НА СОЦИЈАЛНИ И ЕКОНОМСКИ ПРАВА

ЕСЕ ќе работи на зајакнување на капацитетите на граѓанските организации кои обезбедуваат правни и параправни услуги во насока на развивање и воведување показатели за мерење на пристапот до правда, а посебно за мерење на трошоците за пристап до правда. Паралелно со работата на воведување систематски промени, ќе ги градиме капацитети на параправниците базирани во заедниците како неформални механизми за обезбедување правна помош за да се обезбеди пристап до правда за сиромашните, маргинализираните и ранливите групи во општеството.

Ќе си поставиме предизвици за развивање соработка и отворање канали за комуникација за воведување и собирање релевантни податоци кои ќе ги посочат главните бариери со кои се соочуваат крајните корисници при решавање на нивните правни проблеми. Ќе преземеме континуирани мерки за да ја подигнеме јавната свест за важноста на пристапот до правда на национално ниво и за обврската на државата да ги исполни стандардите поставени во целта за одржлив развој бр.16.3. Ќе ги користиме сите можности за поднесување извештаи до релевантните меѓународни и регионални тела за човекови права.

Ќе инвестираме во собирање податоци кои ќе го олеснат пристапот до правда за жените кои се жртви на насилство, посебно во однос на финансискиот товар што тие мора да го понесат за решавање на нивниот правен проблем. Ќе спроведуваме мониторинг на граѓанските и кривичните постапки и дејствата што ги преземаат судиите во ваквите случаи. Од друга страна, ќе работиме на зајакнување и охрабрување на жените да покренуваат судски постапки за нивна заштита.

СТРАТЕГИСКИ ПРИОРИТЕТ 3:
УНАПРЕДУВАЊЕ НА ФИСКАЛНАТА ТРАНСПАРЕНТНОСТ НА ИНСТИТУЦИИТЕ ВО ОБЛАСТА НА СОЦИЈАЛНИ И ЕКОНОМСКИ ПРАВА

ЕСЕ ќе работи на подигање на јавната свест и информираноста на граѓаните преку обезбедување информативни и образовни содржини поврзани со фискалната транспарентност и потребата за буџетирање според приоритетите, што ќе придонесе кон зајакнување на капацитетите на граѓаните да го разберат и да го практикуваат нивното право на пристап до јавни информации, подобро разбирање за начинот на кој функционира јавниот систем, подобро разбирање на информациите кои ги обезбедуваат јавните институции, како и користење на таквите информации за да се бара отчетност од властите.

Ќе работиме на континуирано оценување на нивото на проактивната и реактивната транспарентност на јавните институции, како и на нивото на транспарентност во постапките за јавни набавки. Ќе работиме на идентификување флуктуации во нивото на отвореност на јавните институции и недостатоците во постапките за јавни набавки, и ќе вршиме постојан притисок врз јавните институции посочувајќи го нивното заостанување и давајќи им до знаење дека нивната работа постојано се следи.

Ќе обезбедиме решенија и ќе ги следиме мерките што се веќе донесени и се однесуваат на унапредување на фискалната транспарентност и пристапот до јавни информации преку учеството во процесот за отворена влада.

КАКО ЌЕ НАПРАВИМЕ ПРОМЕНА И КАКО ГО ДЕФИНИРАМЕ УСПЕХОТ

ПРИОРИТЕТ 1.
ВКЛУЧУВАЊЕ НА ГРАЃАНИТЕ ВО ПРОЦЕСИТЕ НА ПЛАНИРАЊЕ, СПРОВЕДУВАЊЕ И ОЦЕНУВАЊЕ НА ЗАКОНСКАТА РЕГУЛАТИВА, БУЏЕТИ И УСЛУГИ ВО ОБЛАСТИТЕ НА СОЦИЈАЛНИ И ЕКОНОМСКИ ПРАВА

Цел 1: Зајакнување и промоција на вклучувањето на граѓаните во процеси на планирање, спроведување и оценка на законска регулатива, буџети и услуги преку социјална отчетност и правно зајакнување

- Зајакнати капацитетите на ромските ГО-и и обезбедена техничка поддршка за спроведување на интегрираниот пристап (социјална отченост и правно зајакнување) со цел унапредување на здравјето на Ромските заедници.
- Зајакнати капацитетите на ГО-и кои работат на полето на вработливост и вработеност на жените и обезбедена техничка поддршка за спроведување на методологиите на социјална отченост со цел унапредување на вработливоста и вработеноста на жените.
- Зајакнати капацитетите на ГО-и и обезбедена техничка поддршка за спроведување на методологиите на социјална отченост.

Цел 2: Зголемување на капацитетите на јавните институции за вклучување на граѓаните и ГО -и во креирање, спроведување и мониторинг на законската регулатива, буџети и услуги

- Зајакнати капацитетите на Министерството за здравство и останатите јавни здравствени институции за примена на методологиите за социјална отчетност и правно зајакнување.

Цел 3: Подобрување на здравјето и пристапот кон здравствени услуги за жени, мајки и деца

- Спроведен мониторинг на спроведувањето на социјалните и економски права
- Спроведен мониторинг и анализа на причините кои влијаат на индикаторите за доенечка, перинатална и матернална смртност проследено со застапување.
- Спроведен мониторинг на превентивни здравствени услуги за женско репродуктивно здравје проследена со застапување.

- Обезбедени здравствени информации преку женски здравствен информативен центар

Цел 4: Подобрување на здравјето и пристапот кон здравствени услуги за Роми

- Спроведен мониторинг на спроведување на социјалните и економски права на Ромите.
- Спроведен мониторинг и анализа на причините кои влијаат на индикаторите за доенечка, перинатална и матернална смртност меѓу ромската популација проследени со застапување.
- Спроведен мониторинг на превентивни здравствени услуги за репродуктивно здравје на жените Ромки, проследено со застапување
- Документирани и промовирани наодите од влијанието на преземените интервенциите во ромските заедници.

Цел 5: Подобрување на пристапот на жените до пазарот на труд

- Спроведен мониторинг на спроведувањето на социјалните и економски права на жените.
- Спроведен мониторинг на буџети и политики поврзани со спроведување активните мерки за вработување, проследени со застапување.

Цел 6: Нудење на системски решенија за неплатената работа за нега на тешко болни лица

- Утврден обемот и влијанието на неплатена работа за нега на тешко болни лица во домаќинствата проследени со застапување.

ПЛАН НА АКТИВНОСТИ, ВРЕМЕНСКА РАМКА И ФИНАНСИСКИ ПЛАН

Стратешка цел 1.1. Зајакнување и промоција на вклучувањето на граѓаните во процеси на планирање, спроведување и оценка на законска регулатива, буџети и услуги преку социјална отчетност и правно зајакнување				
Резултати	**Активности**	**Термин**	**Одговорно лице / Тим**	**Потребни ресурси во УСД**
Зајакнати капацитетите на ромските ГО-и и обезбедена техничка поддршка за спроведување на интегрираниот пристап (социјална отченост и правно зајакнување) со цел унапредување на здравјето на Ромските заедници	Менторство за реализација на едукативни настани преку обезбедување на теми, насоки и упатства за спроведување на едукативни настани во ромската заедница.	2018 - 2021	ЕСЕ	2160
	Обезбедување на техничка поддршка за спроведување на процесот на мапирање на заедницата, преку подготовка на упатства за спроведување на процесот.	2018 - 2021	ЕСЕ	14535
	Обезбедување на техничка поддршка на фацилитаторите и аниматорите при процесот на собирање на податоци од заедницата.	2018 - 2021	ЕСЕ	14535
	Обука за обработка и анализа на податоци од процесот на мониторинг и анализа на буџети.	2018 - 2021	ЕСЕ	3096
	Обезбедување на техничка поддршка на аниматорите и фацилитаторите во процесот на проширување на полето на работа преку интегрираниот пристап во ромските заедници.	2018 - 2021	ЕСЕ	14535

	Спроведување на еднодневни обуки за работа на фацилитаторите и аниматорите за работа на ново идентификуваните проблеми на кои ќе се работи во иднина преку интегрираниот пристап, одржани од страна на надворешни експерти.	2018 - 2021	ЕСЕ	5271
	Подготовка на стратегија за застапување на ЕСЕ и партнерските ромски организации на национално и локално ниво преку обезбедување на техничка поддршка.	2018 - 2021	ЕСЕ	12474
	Помош и поддршка при обезбедување на параправна помош.	2018 - 2021	ЕСЕ	14535
	Мониторинг, поддршка и координација на работењето на аниматорите и фацилитаторите.	2018 - 2021	ЕСЕ	2079
Зајакнати капацитетите на ГО-и кои работат на полето на вработливост и вработеност на жените и обезбедена техничка поддршка за спроведување на методологиите на социјална отченост со цел унапредување на вработливоста и вработеноста на жените.	Спроведување на обуки за унапредување на капацитетите на граѓани организации кои работат на полето на вработливост и вработеност на жените за примена на методологиите на социјална отчетност.	2018 - 2021	ЕСЕ	116023
	Обезбедување на менторство на граѓани организации кои работат на полето на вработливост и вработеност на жените за примена на методологиите на социјална отчетност.	2018 - 2021	ЕСЕ	155190

Зајакнати капацитетите на ГО-и и обезбедена техничка поддршка за спроведување на методологиите на социјална отченост.	Спроведување на обуки за унапредување на капацитетите на граѓани организации за примена на методологиите на социјална отчетност.	2018 - 2021	ЕСЕ	15000
	Обезбедување на менторство на граѓани организации за примена на методологиите на социјална отчетност.	2018 - 2021	ЕСЕ	36000

Стратешка цел 1.2. Зголемување на капацитетите на јавните институции за вклучување на граѓаните и ГО -и во креирање, спроведување и мониторинг на законската регулатива, буџети и услуги				
Резултати	**Активности**	**Термин**	**Одговорно лице / Тим**	**Потребни ресурси во УСД**
Зајакнати капацитетите на Министерството за здравство и останатите јавни здравствени институции за примена на методологиите за социјална отчетност и правно зајакнување.	Спроведување на обука за примена на методологиите за социјална отчетност и правно зајакнување.	2018 - 2021	ЕСЕ	14535
	Обезбедување на техничка помош и поддршка за развивање на планови и формулари за спроведување на методологиите за социјална отчетност и правно зајакнување.	2018 - 2021	ЕСЕ	14535

Стратешка цел 1.3. Подобрување на здравјето и пристапот кон здравствени услуги за жени, мајки и деца				
Резултати	**Активности**	**Термин**	**Одговорно лице / Тим**	**Потребни ресурси во УСД**
Спроведен мониторинг на спроведувањето на социјалните и економски права, проследено со застапување	Подготовка и презентација на извештај за спроведување на правото на здравје за третиот циклус на Универзалниот Периодичен Преглед	2018	ЕСЕ	602
	Подготовка и презентација на извештај за спроведување на правото на здравје за Меѓународната Повелба за економски, социјални и културни права	2020	ЕСЕ	602
	Подготовка и презентација на извештај за спроведување на правото на здравје кон Конвенцијата против тортура	2019/2020	ЕСЕ	602
	Подготовка и презентација на извештај за спроведување на правото на здравје кон Конвенцијата за елиминирање на сите форми на дискриминација врз жената	2019	ЕСЕ	602
Спроведен мониторинг и анализа на причиите кои влијаат на индикаторите за доенечка, перинатална и матернална смртност, проследено со застапување.	Формирање и работа на работна група за мапирање на релевантни политики по однос на здравјето на жените, мајките и децата; прглед на постоечки податоци и статистики со цел утврдување на причините за пораст на индикаторите за смртност;и утврдување на потребата од прибирање на дополнителни податоци.	2018 - 2021	ЕСЕ	13347

	Интервјуа со здравствени работници кои работат во здравствени установи и обезбедуваат ЗЗ за жените, мајките и децата.	2018 - 2021	ЕСЕ	552
	Прибирање и обработка на податоци за програмско и буџетско спроведување на две превентивни здравствени програми на Министерството за здравство кои имаат за цел унапредување на здравјето на мајките и децата: Програма за активна здравствена заштита на мајките и децата и Програмата за систематски прегледи на ученици и студенти.	2018 - 2021	ЕСЕ	14535
Спроведен мониторинг на превентивни здравствени услуги за женско репродуктивно здравје проследено со застапување.	Прибирање и обработка на податоци за програмско и буџетско спроведување на две компоненти од Програмата за рана детекција на малигни заболувања на Министерството за здравство: компонентата за скрининг на рак на грло на матка и компонентата за скрининг на рак на дојка.	2018 - 2021	ЕСЕ	14535
	Прибирање и обработка на податоци за спроведување целокупниот буџет наменет за унапредување и заштита на женското репродуктивно здравје.	2018 - 2021	ЕСЕ	14535
	Подготовка на документ за застапување по однос на унапредување на здравјето и пристапот до здравствената заштита за жените, мајките и децата.	2018 - 2021	ЕСЕ	4260

	Организирање на прес конференција и јавна дебата.	2018 - 2021	ЕСЕ	14731
	Прибирање и обработка на податоци за спроведувањето на постоечките макроекономски политики врз основа на претходно развиени индикатори.	2018 - 2021	ЕСЕ	19800
	Спроведување на работилница за проценка, планирање и унапредување на работата на ЕСЕ на полето на Оценување и анализа на макроекономските политики.	2018 - 2021	ЕСЕ	21081
	Прибирање и обработка на податоци за користење на заемот за унапредување на здравјето на мајките и децата одобрен од Банката за развој на Советот на Европа на Министерството за здарвство.	2018 - 2021	ЕСЕ	13248
Обезбедени здравствени информации преку женски здравствен информативен центар	Обезбедување на бесплатна, квалитетна и доверлива здравствена информација и поддршка за проблемите поврзани со здравјето на жените, како што се: менопауза, остеопороза, контрацепција, сексуално преносливи инфекции, совети за млади и други теми од областа на репродуктивното здравје.	2018 - 2021	ЕСЕ	4275

	Обезбедување на бесплатни здравствени услуги, какви што се: брзи тестови за одредување на шеќер, холестерол и триглицериди во крвта и мерење на крвниот притисок.	2018 - 2021	ЕСЕ	4275

Стратешка цел 1.4. Подобрување на здравјето и пристапот кон здравствени услуги за Роми				
Резултати	**Активности**	**Термин**	**Одговорно лице / Тим**	**Потребни ресурси во УСД**
Спроведен мониторинг на спроведување на социјалните и економски права на Ромите, проследено со застапување.	Подготовка и презентација на извештај за спроведување на правото на здравје на Ромите за третиот циклус на Универзалниот Периодичен Преглед.	2018	ЕСЕ	602
	Подготовка и презентација на извештај за спроведување на правото на здравје на Ромите за Меѓународната Повелба за економски, социјални и културни права.	2020	ЕСЕ	602
	Подготовка и презентација на извештај за спроведување на правото на здравје на Ромите кон Конвенцијата за борба против расна дискриминација.	2019	ЕСЕ	602

	Подготовка и презентација на извештај за спроведување на правото на здравје на Ромите кон Конвенцијата против тортура.	2019/2020	ЕСЕ	602
Спроведен мониторинг и анализа на причините кои влијаат на индикаторите за доенечка, перинатална и матернална смртност меѓу ромската популација, проследено со застапување.	Формирање и работа на работна група за мапирање на релевантни политики по однос на здравјето на жените, мајките и децата; прглед на постоечки податоци и статистики со цел утврдување на причините за пораст на индикаторите за смртност;и утврдување на потребата од прибирање на дополнителни податоци.	2018 - 2021	ЕСЕ	13347
	Интервјуа со здравствени работници кои работат во здравствени установи и обезбедуваат ЗЗ за жените, мајките и децата.	2018 - 2021	ЕСЕ	552
	Прибирање и обработка на податоци за програмско и буџетско спроведување на две превентивни здравствени програми на Министерството за здравство кои имаат за цел унапредување на здравјето на мајките и децата од ромските заедници: Програма за активна здравствена заштита на мајките и децата и Програмата за систематски прегледи на ученици и студенти.	2018 - 2021	ЕСЕ	14535
	Прибирање и обработка на податоци по однос на опфатот на мајките и децата од ромските заедници со активностите од програмите на МЗ преку интегрираниот пристап.	2018 - 2021	ЕСЕ	14535

Спроведен мониторинг на превентивни здравствени услуги за репродуктивно здравје на жените Ромки, проследено со застапување.	Прибирање и обработка на податоци за програмското и буџетското спроведување на две компоненти од Програмата за рана детекција на малигни заболувања на Министерството за здравство: компонентата за скрининг на рак на грло на матка и компонентата за скрининг на рак на дојка.	2018 - 2021	ЕСЕ	14535
	Прибирање и обработка на податоци за опфатот на жените Ромки со активностите од Програмата на МЗ преку интегрираниот пристап.	2018 - 2021	ЕСЕ	14535
	Прибирање и обработка на податоци за спроведување на целокупниот буџет наменет за унапредување и заштита на женското репродуктивно здравје на жените Ромки.	2018 - 2021	ЕСЕ	14535
	Подготовка на документ за застапување по однос на унапредување на здравјето и пристапот до здравствената заштита за жените, мајките и децата од ромските заедници.	2018 - 2021	ЕСЕ	4260
	Организирање прес конференција и јавна дебата.	2018 - 2021	ЕСЕ	14731
Документирани и промовирани наодите од влијанието на преземените интервенциите во ромските заедници	Подготовка на едно видео со цел застапување поврзано со работата на ЕСЕ	2018 - 2021	ЕСЕ	2517

	Документирање на работата на ЕСЕ поврзана со работата на полето на здравство преку подготовка на 4 (четири) написи за оваа цел и развивање на пораки за застапување, преку ангажирање на релевантен експерт на ова поле	2018 - 2021	ЕСЕ	7365

Стратешка цел 1.5. Подобрување на пристапот на жените до пазарот на труд				
Резултати	**Активности**	**Термин**	**Одговорно лице / Тим**	**Потребни ресурси во УСД**
Спроведен мониторинг на спроведувањето на социјалните и економски права на жените, проследено со застапување.	Подготовка и презентација на извештај за спроведување на правото на вработување кон Конвенцијата за елиминирање на сите форми на дискриминација врз жената.	2019	ЕСЕ	602
	Подготовка и презентација на извештај за спроведување на правото на вработување за третиот циклус на Универзалниот Периодичен Преглед.	2018	ЕСЕ	602
	Подготовка и презентација на извештај за спроведување на правото на вработување за Меѓународната Повелба за економски, социјални и културни права.	2020	ЕСЕ	602

Спроведен мониторинг на буџети и политики поврзани со спроведување активните мерки за вработување, проследено со застапување.	Прибирање и анализа на податоци по однос на планирањето и имплементацијата на активните мерки за вработување.	2018 - 2021	ЕСЕ	1496
	Подготовка на документи за застапување базирани на наодите од спроведената анализа.	2018 - 2021	ЕСЕ	1496
	Спроведување на прес конференција и јавна дебата.	2018 - 2021	ЕСЕ	12585

Стратешка цел 1.6. Нудење на системски решенија за неплатената работа за нега на тешко болни лица				
Резултати	**Активности**	**Термин**	**Одговорно лице / Тим**	**Потребни ресурси во УСД**
Утврден обемот и влијанието на неплатена работа за нега на тешко болни лица во домаќинствата проследени со застапување	Подготовка на анализа по однос на застапеноста и влијанието на обезбедувањето на неплатена работа за нега на тешко болни лица во домаќинствата преку анализа на податоците добиени од анкетното истражување спроведено на национално ниво.	2018 -2019	ЕСЕ	34187
	Спроведување на јавен форум со цел презентација на наодите и доставување на наодите и препораките до релевантните институции.	2019	ЕСЕ	1206
ВКУПНО ПОТРЕБНИ РЕСУРСИ ЗА РЕАЛИЗИРАЊЕ НА СТРАТЕШКИ ПРИОРИТЕТ 1.				**746.716 УСД**

ПРИОРИТЕТ 2. Обезбедување на еднаков пристапот до правда во областите на социјални и економски права

Цел 1. Зголемување на капацитетите на граѓанските организации за обезбедување на параправна помош на сиромашните и ранливи групи на граѓани

- Зајакнати познавањата и вештините на параправниците кои обезбедуваат параправна помош на различни ранливи групи на граѓани
- Обезбедена техничка помош и поддршка на ГО кои обезбедуваат параправна помош на сиромашните и ранливи групи на граѓани и особено на Ромските организации за обезбедување на параправна помош

Цел 2. Обезбедување на докази за потребата од обезбедување на правна помош од страна на ГО со цел решавање на правни потреби на сиромашните и ранливи групи на граѓаните и обезбедување на докази за олеснување на пристапот до правда

- Утврдени се трошоците и придобивките од обезбедување на различните видови на правна помош од страна на ГО
- Утврден степенот на користење на сиромашкото право како начин за олеснување на пристапот до правда
- Проценет пристапот до правда за сиромашните и ранливи групи на граѓани и утврден индексот за пристап до правда преку анкетирање на граѓани и утврдените индикатори за следење на пристапот на правда во согласност со Цел 16.3 за одржлив развој
- Подготвени и доставени предлози за унапредување на пристапот до правда до релевантните државни институции

Цел 3. Подобрување на правната заштита на жените кои претрпеле насилство

- Мониториран степенот на спроведување на стандардите на женските човекови права
- Оценет степенот на правна и судска заштита за жените кои претрпеле насилство
- Обезбедена директна поддршка за жените кои претрпеле насилство
- Забрзани суштинските реформи во казнениот и граѓанскиот правен систем за заштита на жените кои претрпеле семејно насилство
- Утврдени трошоците и квалитетот на пристапот до правда за жени кои претрпеле семејно насилство

ПЛАН НА АКТИВНОСТИ, ВРЕМЕНСКА РАМКА И ФИНАНСИСКИ ПЛАН

Стратешка цел 2.1. Зголемување на капацитетите на граѓанските организации, јавните институции и правосудството за еднаков пристапот до правда				
Резултати	**Активности**	**Термин**	**Одговорно лице / Тим**	**Потребни ресурси во УСД**
Зајакнати познавањата и вештините на параправниците кои обезбедуваат параправна помош на различни ранливи групи на граѓани	Подготовка и органирање на три обуки	2019	ЕСЕ	37474
Обезбедена техничка помош и поддршка на ГО кои обезбедуваат параправна помош на сиромашните и ранливи групи на граѓани и особено на Ромските организации за обезбедување на параправна помош	Работни средби со ГО	2019 - 2021	ЕСЕ	/
	Посети за супервизија	2019 - 2021	ЕСЕ	/

Стратешка цел 2.2: Обезбедување на докази за потребата од обезбедување на правна помош од страна на ГО со цел решавање на правните потреби на сиромашните и ранливи групи на граѓани и обезбедување на докази за олеснување на пристапот до правда				
Резултати	**Активности**	**Термин**	**Одговорно лице / Тим**	**Потребни ресурси во УСД**
Утврдени се трошоците и придобивките од обезбедување на различните видови на правна помош	Подготовка на анализа	2018-2019	ЕСЕ	11644
	Ангажман на странски експерт	2018-2019	ЕСЕ	24000
Утврден степенот на користење на сиромашкото право како начин за олеснување на пристапот до правда	Прибирање на податоци	2018	Соработници на ЕСЕ во основните судови	/
	Внес и обработка на податоци	2019	ЕСЕ	/
	Подготовка на анализа	2019-2020	ЕСЕ и странски консултант	12000
Проценет пристапот до правда за сиромашните и ранливи групи на граѓани и утврден индексот за пристап до правда преку анкетирање на граѓани и утврдените индикатори за следење на пристапот на правда во согласност со Цел 16.3 за одржлив развој	Ангажирање на домашен експерт за подготовка на Индексот за пристап до правда	2019 –2021	ЕСЕ	4000
	Интервјуирање на граѓани	2019 –2021	ЕСЕ	3000
	Организирање на фокус групи	2019 –2021	ЕСЕ	600

	Прибирање на јавно састапни документи и информации за развојаната Цел 16.3.	2017	ЕСЕ и Коалиција	2629
	Организирање на средби со релевантни институции и ГО	2017	ЕСЕ и Коалиција	/
	Подготвка на план и инструменти за прибирање на податоци соодветно на претходно утврдените индикатори	2017	ЕСЕ и Коалиција	/
	Подготвка на брошура за подигнување на јавната свесност меѓу ГО и надлежните институции за Цел 16.3	2017	ЕСЕ и Коалиција	1950
	Организирање на национална конференција	2018	ЕСЕ и Коалиција	4240
	Подготвка на извештај за утвденеите состојби	2018-2019	ЕСЕ и Коалиција	15000
Подготвени и доставени предлози за унапредување на пристапот до правда до релевантните државни институции	Подготовка на препораки	2020-2021	ЕСЕ	/
	Поднесување на препораките и нивно презентирање на јавни форуми или дебати	2020-2021	ЕСЕ	6000

Стратешка цел 2.3. Подобрување на правната заштита на жените кои претрпеле насилство				
Резултати	**Активности**	**Термин**	**Одговорно лице / Тим**	**Потребни ресурси во УСД**
Мониториран степенот на спроведување на стандардите на женските човекови права	Подготовка на паралелен извештај кон Конвенцијата за елиминирање на сите форми на дискриминација врз жените	2018	ЕСЕ	5000
Оценет степенот на правна и судска заштита за жените кои претрпеле насилство	Обезбедување на човечки, просторни и технички ресурси за спроведување на проектни активности	2017 - 2019	ЕСЕ	81003
	Организирање на иницијална средба со основни судови	2017	ЕСЕ	1274
	Организирање на две работни средби за ревидирање на формуларите за судско набљудување	2017	ЕСЕ	2247
	Селекција на набљудувачи и организирање на обука	2017	ЕСЕ	2948
	Спроведување на судско набљудување и подготовка на анализа	2018 - 2019	ЕСЕ	8850

	Организирање на прес конференција	2018	ЕСЕ	77
	Подготовка на анализа со препораки	2019	ЕСЕ	2940
Обезбедена директна поддршка за жените кои претрпеле насилство	Обезбедување на правна помош	2017 - 2020	ЕСЕ - Центар за правна помош	4263
	Обезбедување на психолошко советување и поддршка	2017 - 2020	ЕСЕ - Психолошко советувалиште	2142
	Судско застапување	2017 - 2020	ЕСЕ - Центар за правна помош	1757
Забрзани суштинските реформи во казнениот и граѓанскиот правен систем за заштита на жените кои претрпеле семејно насилство	Спроведување на продлабочена анализа на селектирани кривични судски случаи за семејно насилство	2018	ЕСЕ и судија кривичар	2000
	Спроведување на продлабочена анализа на граѓанската судска постапка за изрекување на привремени мерки за заштита	2018	ЕСЕ и пет граѓански судии	2227
	Подготовка и имплементација на план за застапување	2018 - 2019	ЕСЕ и вклучените судии	3701

Утврдени трошоците и квалитетот на пристапот до правда за жени кои претрпеле семејно насилство	Работни средби за прилагодување на методологијата за утврдување на трошоците и утврдување на квалитетот на спроведување на кривичните и граѓанските постапки за заштита од семејно насилство	2020 - 2021	ЕСЕ	1000
	Подготвка и спроведување на истражување	2020 - 2021	ЕСЕ	14680
	Организирање на форуми/конференција за судовите, надлежните институции и ГО за презентирање и дикудија на наодите	2020 - 2021	ЕСЕ	3000
	Подготвка и објавување на анализа	2020 - 2021	ЕСЕ	2800
ВКУПНО ПОТРЕБНИ РЕСУРСИ ЗА РЕАЛИЗИРАЊЕ НА СТРАТЕШКИ ПРИОРИТЕТ 2.				**264.446 УСД**

ПРИОРИТЕТ 3. Унапредување на фискалната транспарентност на институциите од областа на социјални и економски права

<u>Цел 1. Зголемување на јавната свесност за значењето на фискалната транспарентност и потребата од буџетирање засновано на приоритети</u>

- Обезбедени информации и едукативни содржини поврзани со значењето на фискалната транспарентност и потребата од буџетирање засновано на приоритети.

<u>Цел 2. Оценување на степенот на фискална транспарентност и отчетност на јавните институции</u>

- Оценето нивото на проактивна и реактивна транспарентност на јавните инситуции
- Оценето нивото на транспарентност во постапките за јавни набавки спроведени од јавните здравствени установи.

<u>Цел 3. Застапување за унапредувањето на нивото на фискалната транспарентност</u>

- Предложени решенија и следење усвоените мерки за унапредување на фискалната транспарентност и пристапот до информации.

ПЛАН НА АКТИВНОСТИ, ВРЕМЕНСКА РАМКА И ФИНАНСИСКИ ПЛАН

Стратешка цел 3.1. Зголемување на јавната свесност за значењето на фискалната транспарентност и потребата од буџетирање засновано на приоритети				
Резултати	**Активности**	**Термин**	**Одговорно лице / Тим**	**Потребни ресурси во УСД**
Обезбедени информации и едукативни содржини поврзани со значењето на фискалната транспарентност и потребата од буџетирање засновано на приоритети.	Обновување и одржување на интернет портал www.fiskalnatransparentnost.org.mk	2018 - 2021	ЕСЕ	7983
	Обновување и одржување на тематска Facebook страница и останати социјални медиуми “Фискална Транспарентност Македонија”.	2018 - 2021	ЕСЕ	44181

Стратешка цел 3.2. Оценување на степенот на фискална транспаретност и отчетност на јавните институции				
Резултати	**Активности**	**Термин**	**Одговорно лице / Тим**	**Потребни ресурси во УСД**
Оценето нивото на проактивна и реактивна транспарентност на јавните инситуции	Подготовка и поднесување на 980 барања за информации од јавен карактер до 85 јавни институции и спроведување на останати правни лекови.	2018 - 2021	ЕСЕ	2046
	Прибирање и обработка на податоци објавување на 16 клучни програмски и буџетски документи на нивните интернет страници на 25 јавни институции.	2018 - 2021	ЕСЕ	14535
	Прибирање и обработка на податоци за мерење на почитувањето на обврските кои произлегуваат од Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер на 85 јавни институции.	2018 - 2021	ЕСЕ	14535
Оценето нивото на транспарентност во постапките за јавни набавки спроведени од јавните здравствени установи	Прибирање, обработка и анализа на податоците за спроведени постапки за јавни набавки од страна на 62 јавни здравствени институции.	2018 - 2021	ЕСЕ	366
	Подготовка и промовирање на документ за застапување.	2018 - 2021	ЕСЕ	5127

Стратешка цел 3.3. Застапување за унапредувањето на нивото на фискалната транспаретност				
Резултати	**Активности**	**Термин**	**Одговорно лице / Тим**	**Потребни ресурси во УСД**
Предложени решенија и следење усвоените мерки за унапредување на фискалната транспарентност и пристапот до информации	Подготовка и спроведување на план за застапување.	2018 - 2021	ЕСЕ	3150
	Подготовка и поднесување на предлози за унапредување на фискалната транспарентност и пристап до информации базирани на наодите и искуството на ЕСЕ.	2018 - 2021	ЕСЕ	14535
	Учество во работни групи за подготовка на мерките во рамки на приоритетите за фискална транспарентност и пристап до информации од Акцискиот план за ОВП.	2018 - 2021	ЕСЕ	14535
	Учество во работни групи за следење на имплементацијата на усвоените мерки за унапредување на пристапот до информации и фискална транспарентност.	2018 - 2021	ЕСЕ	14535
	Мониторинг на спроведувањето на мерки за унапредување на пристапот до информации и фискална транспарентност.	2018 - 2021	ЕСЕ	14535
	Подготовка на извештаи во сенка за претставување на степенот на имплементација на мерки за унапредување на пристапот до информации и фискална транспарентност.	2018 - 2021	ЕСЕ	900

	Организирање на јавни настани за промоција на наодите од спроведениот независен мониторинг	2018 - 2021	ЕСЕ	1676
	Учество на настани на национално и меѓународно ниво	2018 - 2021	ЕСЕ	8172
ВКУПНО ПОТРЕБНИ РЕСУРСИ ЗА РЕАЛИЗИРАЊЕ НА СТРАТЕШКИ ПРИОРИТЕТ 3.				**160.811 УСД**

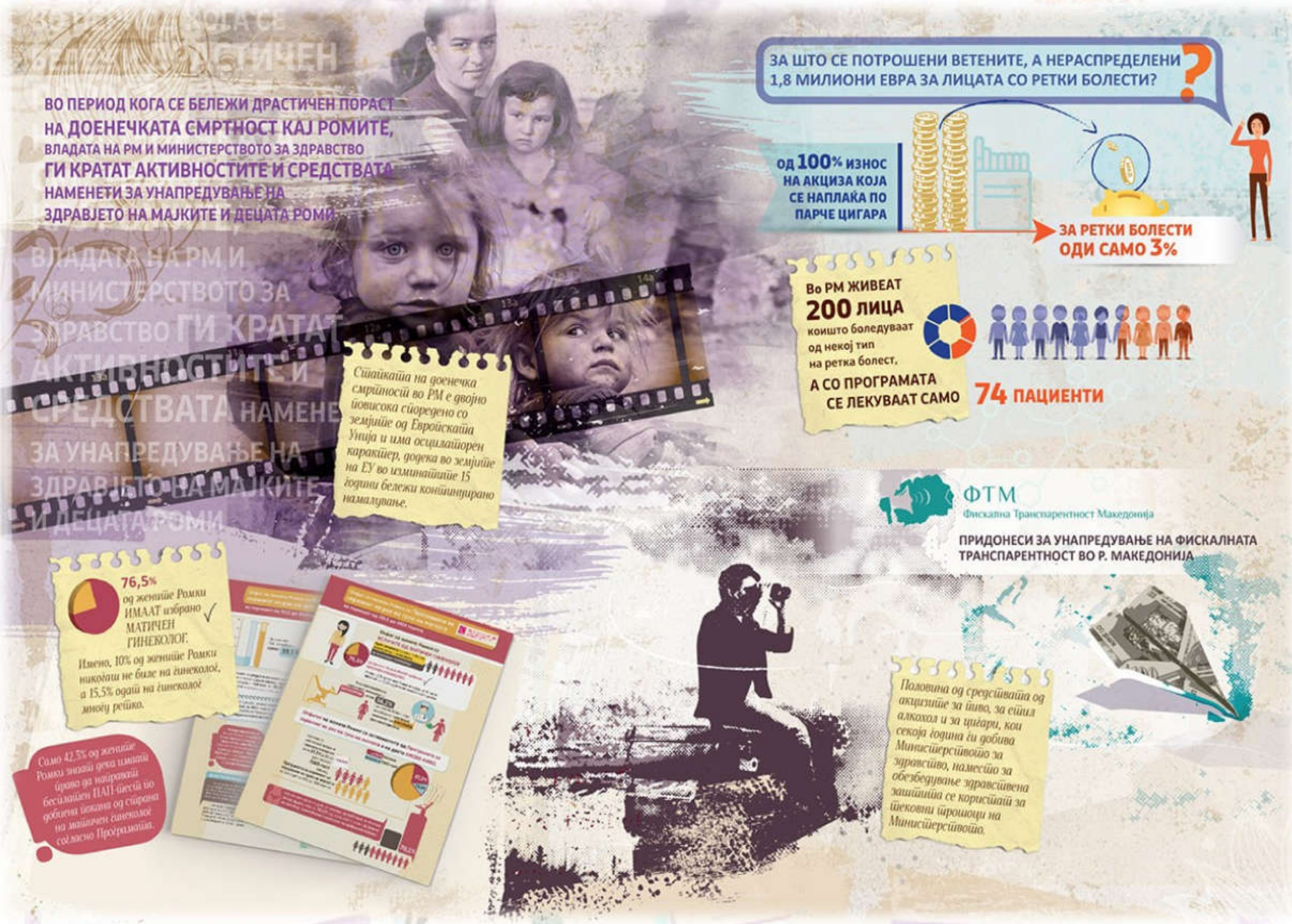
ВО ПЕРИОД КОГА СЕ БЕЛЕЖИ ДРАСТИЧЕН ПОРАСТ
НА ДОЕНЕЧКАТА СМРТНОСТ КАЈ РОМИТЕ,
ВЛАДАТА НА РМ И МИНИСТЕРСТВОТО ЗА ЗДРАВСТВО
ГИ КРАТАТ АКТИВНОСТИТЕ И СРЕДСТВАТА
НАМЕНЕТИ ЗА УНАПРЕДУВАЊЕ НА
ЗДРАВЈЕТО НА МАЈКИТЕ И ДЕЦАТА РОМИ
Стапката на доенечка смртност во РМ е двојно повисока споредено со земјите од Европската Унија и има осцилаторен карактер, додека во земјите на ЕУ во изминатите 15 години бележи континуирано намалување.
76,5% од жените Ромки ИМААТ избрано МАТИЧЕН ГИНЕКОЛОГ.
Имено, 10% од жените Ромки никогаш не биле на гинеколог, а 15,5% одат на гинеколог многу ретко.
Само 42,5% од жените Ромки знаат дека имаат право да направат бесплатен ПАП-тест по добиена покана од страна на матичен гинеколог согласно Програмата.
ЗА ШТО СЕ ПОТРОШЕНИ ВЕТЕНИТЕ, А НЕРАСПРЕДЕЛЕНИ 1,8 МИЛИОНИ ЕВРА ЗА ЛИЦАТА СО РЕТКИ БОЛЕСТИ?
од 100% износ на акциза која се наплаќа по парче цигара
ЗА РЕТКИ БОЛЕСТИ ОДИ САМО 3%
Во РМ ЖИВЕАТ 200 ЛИЦА коишто боледуваат од некој тип на ретка болест,
А СО ПРОГРАМАТА СЕ ЛЕКУВААТ САМО
74 ПАЦИЕНТИ
ФТМ
Фискална Транспарентност Македонија
ПРИДОНЕСИ ЗА УНАПРЕДУВАЊЕ НА ФИСКАЛНАТА ТРАНСПАРЕНТНОСТ ВО Р. МАКЕДОНИЈА
Половина од средствата од акцизите за пиво, за етил алкохол и за цигари, кои секоја година ги добива Министерството за здравство, наместо за обезбедување здравствена заштита се користат за тековни трошоци на Министерството.

Поднесените тужби за вознемирување на работно место не резултираат со позитивен епилог за тужителот
ПРЕГЛЕД НА СУДСКИ ПРЕДМЕТИ ВО ОДНОС НА ПРЕКРШУВАЊЕ НА РАБОТНИЧКИ ПРАВА, СО ФОКУС НА ПРЕДМЕТИ ЗА ДИСКРИМИНАЦИЈА И ВОЗНЕМИРУВАЊЕ НА РАБОТНО МЕСТО
ВОДИЧ ЗА ПСИХОЛОШКА ПОМОШ И ПОДДРШКА НА ЖРТВИТЕ НА СЕМЕЈНО НАСИЛСТВО
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
Извештај во сенка кон Конвенцијата за елиминирање на сите форми на дискриминација на жената
USAID
Здружение за еманципација, солидарност и еднаквост на жените – ЕСЕ
Постои потреба од специјализирана едукација и сензибилизирање на стручен кадар (судии, адвокати) во однос на дискриминација и вознемирување на работното место.
"Вознемирувањето на работното место и неговата регулираност во посебен закон во 2013 година ги создаде основите за уредување на правата, обврските и одговорностите на работодавачите и вработените во врска со спречување на оваа појава, како и утврдување на мерките и постапката за заштита на жртвите од вознемирување на работното место."
СУМАРЕН ПРЕГЛЕД НА МОНИТОРИРАНИ СЛУЧАИ ЗА НАСИЛСТВО ВРЗ ЖЕНИ
ОД ВКУПНО 201 ПРЕДМЕТ ЗА НАСИЛСТВО ВРЗ ЖЕНИ, НАЈГОЛЕМ ДЕЛ СЕ ОДНЕСУВААТ НА СЕМЕЈНО НАСИЛСТВО 192
8 ПРЕДМЕТИ НА ТРГОВИЈА СО ЛУЃЕ,
и 1 ПРЕДМЕТ ЗА НАДОМЕСТ НА ШТЕТА ИНИЦИРАН ОД СТРАНА НА ЖРТВАТА.